їх куйовдить вітер перед нами! де знайти, де знайти вояків для охорони рік у час весілля?

Із гуркотом великих вод, що ринуть походом по землі, вся сіль землі здригається у снах. І раптом, о! чого від нас жадають раптом ці голоси? Підносьте плем'я дзеркал над кістяками рік, хай присуд вони оскаржують впродовж століть! Підносьте камені мені на славу, підносьте камені в мовчанні, і, на варті біля цих земель, зелена бронзова кіннота на безмірі шляхів!..

(Тінь великого птаха пройшла по моєму обличчю.)

З ПОЕМИ «ВИГНАННЯ»

(1942)

I

Брами відчинені в піски, брами відчинені в вигнання,
Ключі у людей з маяка, і сонце, колесоване на камені порога:
Володарю, серед пісків скляну оселю мені лиши...
Гіпсове Літо вже відточує списи у наших ранах;
Місце обрав я, видиме й незриме, як цвинтар вимерлих пір року,
І, наче дим по узбережжях цього світу, божий дух вивітрюється з товщ азбесту.
Всі спазми блискавок — на втіху Князям Тавріди.

III

«...Одвічний розпач цей, одвічна розкіш,
І ось, мов тріумфальних армій хід по світу, мов числення племен у час Ісходу, мов заснування імперій при заколоті преторіанців, мов надимання губ при створенні великих Книг,
Оце глухе й велике щось у світі вмить розростається, немов сп'яніння.

«...Одвічний розпач цей, одвічна велич,
Це перебіжне щось у світі, оцей високий транс у світі, й по узбережжях цього світу з тим самим подихом гряде, здіймаючи ту саму хвилю,
Єдина довга фраза без цезури, навіки незбагненна...

«...Одвічний розпач цей, і гнівний клич,
І на вершині нападу найвищий цей бурун, завжди на гребені жаги та сама чайка у польоті, та сама чайка на просторі єдиним змахом крил злютовує вигнанчі строфи, й по узбережжях цього світу з тим самим подихом гряде та сама незміренна скарга,

Наздоганяючи мою нумідську душу серед пісків...»

Я пізнаю тебе, потворо! Ще раз віч-на-віч ми. Там, де урвали, відновлюємо давню суперечку.

Ти можеш висувати аргументи, як морди, низько над водою: та я не дам тобі й на мить спочити.

Не вперше з берегів, куди ступав я, мої сліди були до ранку змиті, не вперше на покинутому ложі рак тиші мені душу роз'їдав.

Чого від мене хочеш ти, первісний подиху? І ти чого жадаєш від моїх вуст живих,

О сило мандрівна перед моїм порогом, Жебрачко на дорогах наших і на шляхах Блудного Сина?

Про свою старість нам оповідає вітер, про свою юність нам оповідає вітер... О Князю, ти вшануй своє вигнання!

І раптом все для мене — сила і присутність, де сходить димом тема небуття.

«...Щоночі вищає німе відлуння над моїм порогом, щоночі вище поривання століть забутих під лускою,

На узбережжях цього світу, годований моїм єством, грізніший ямб!..

Такі висоти не підірвуть урвистих берегів твого порога, о Ти, що на світанку взяв мечі,

Ти, що указуєш путі орлам, і Ти, що найуїдливішим донькам даєш поживу під пером залізним!

Усе, що має народитись, ятриться на сході світу, і всяка плоть народжена радіє з найпершими вогнями дня!

І котиться великий грім по світу, мов повстання душі...

Не мовкни, розпачу! щоб я в піски не затоптав людську полегкість. (Хто ще знає місце мого народження?)»

VI

«...Той, хто опівночі блукає по камінних галереях, щоб визначить ім'я прекрасної комети; той, хто дбає між двома війнами про чистоту великих кришталевих лінз; той, хто на світанку встав доглянути фонтани, й це вже кінець великих епідемій; той, хто з дочками й невістками серед моря кладе лак, і з нього досить уже земного праху...

Той, хто потурає божевіллю у великих притулках із синьої крейди, і це — над житами Неділя, в годину великої сліпоти; той, хто заходить на безлюдні хори при вступі армій; той, хто якогось дня мріє про дивні каменярні, і це вже ледве пополудні, в годину великої самоти; той, кого будить у морі, під вітром низького острова, пустельний запах піщаних безсмертників; хто в гавані не спить в обіймах жінок іншої раси, й це — присмак бородачу із духом пахв темної ночі, і це вже ледве пополуночі, в годину великої темноти; той, сном повитий, чий подих зливається з подихом моря — так, з рухами припливів він повертається на ложі, мов корабель при зміні галсу...

Той, хто на скелях найвищих мисів накреслює орієнтири, хто позначає білими хрестами поверхню рифів; той, хто омиває рідким вапном великі каземати пітьми біля підніжжя семафорів, і це — місця битої цегли й цинерарій для втіхи мудрого; той, хто оселяється на весь сезон дощів із лоцманами й моряками — у сторожа занедбаного храму, на краю півострова (і це — аж на заломі сіро-синявої скелі чи на високій площині з червоного пісковику); той, кого замкнені путі циклонів приковують до карт; для кого світяться зимовими ночами великі зоряні сліди; той, хто вві сні з'ясовує численні закони річних міграцій та відведення річкових вод; той, хто шукає довгим лотом червону глину на великій глибині, щоб виліпити образ сновидіння; і той, хто з волі власної в портах вирівнює бусолі яхт...

Той, хто землями йде назустріч великим заростям трав; хто по дорозі дає пораду, як доглядати найстаріше дерево; хто після зливи сходить на залізну вежу, щоб вивітрити присмак крепу перегорілих лісових кущів; хто на пустошних землях дбає про великі телеграфні лінії; хто знає схови та опори магістральних підводних кабелів; хто глибоко під містом, під водостоками і грудами кісток (і це — сама обідрана кора землі) пильнує прилади для нотування чистих сейсмічних поштовхів...

Той, кому в час навали довірено режими водопостачання, і він обходить великі фільтрувальні водосховища, що їх знесилили весілля одноденок; той, хто охороняє від повстань, за огорожею із зеленого золота, великі сморідні теплиці Ботанічного Саду; великі Контори Фінансів, Морських Сполучень і Тютюнових Виробів; і Схови Маяків, де залягають ліхтарі, легенди; той, хто в годину облоги іде дозором по великих залах, де кришаться під склом кропив'янки та листотіли; і лампу він підносить до гарних чаш із лазуриту, а там принцеса кістяна, крихка, з сизалевим волоссям, на шпильці золотій пливе за течією віку; той, хто переховує від армій рідкісний гібрид шипшини та ожини з Гімалаїв; той, хто в годину великих банкрутств Держави з останніх коштів утримує смутні розкоші кінних заводів, великі стайні із рудої цегли під шарами листя, немов розарії червоних троянд під вуркотінням зливи, мов найпишніші гінекеї, повні ладану, пітьми, і варварів-князів, і плідної вологи...

Той, хто в час кризи регламентує охорону великих опечатаних поштових суден — у гирлі ріки кольору йоду або гною (і під краями вітражів, серед великих залів, повитих забуттям, це — світло від алое на віки, і назавжди — грядуще свято в морі); той, хто марнує час з непевними людьми на риштуваннях та на стапелях, де юрба розійшлась після спуску великого, три роки як збудованого судна; той, чия справа — приймати кораблі; і той, хто якогось-то дня знаходить запах власної душі в обшивці нової шхуни; той, хто заступає варту рівнодення на стінах доків, на лунких гребенях великих гірських загат та на великих океанських дамбах; той, нежданий, для кого здіймається увесь невиліковний подих цього світу — у душних випарах великих сховищ і складів заморського кра-

му, де прянощі й зелене зерно бубнявіють під місяцем зимівель, немов саме творіння на безбарвному ложі своєму; той, хто проголошує закриття великих конгресів з кліматології та орографії, і вже пора відвідати Дендрарій та Акваріум, квартал дівчат, і гранувальні коштовних камінців, і паперті великих фанатиків...

Той, хто відкриває рахунок у банку задля шукань духовних; той, хто з великим запалом ступає в круг свого нового твору, і вже три дні ніхто не помічає його мовчання, крім матері, ніхто не входить до його кімнати, крім найстарішої служниці; той, хто веде коня до джерела, а сам не п'є; той, хто в сідельнях марить про пахощі, палючіші од воску; той, хто, немов Бабур, між двома мужніми вчинками одягає вбрання поета, щоб віддати шану найчудовнішій терасі; той, хто заблукав думками при освяченні нефу, і у тимпані — глечики, мов ефи скрипок, вмуровані задля акустики; той, хто дістав у спадщину на поописуваних землях останню долину з чаплями й грунтовні праці з мисливства й сокільництва; той, хто у місті продає великі книги: альмагести, портулани та звірослови; той, кого тривожать фонетичні випадки, неточність знаків і великі ерозії мови; хто бере участь у великих дебатах із семантики; хто є авторитетом у загальній математиці і вдовольняється, обчислюючи календар несталих свят (золоте число, римський індикт, епакта й великі недільні літери); той, хто будує ієрархію великих мовознавчих установ; і той, кому показують, у дуже високому місці, великі камені, глянсовані упертим полум'ям...

Вони — князі вигнання, і що їм до мого співу?»

Чужинцю, на всіх піщаних узбережжях цього світу, без слухачів і свідків, піднось непам'ятливу мушлю до вуха Заходу:

Непевний гостю біля околиць наших міст, тобі не перейти порогу Ллойдів, де слово твоє не важить, а золото твоє без проби...

«Моя оселя — в моєму імені»,— так відповів ти на запитання у порту. І на столах міняйла ти посієш тривогу саму,

Як великі залізні монети, віднайдені ударом блискавки.

VII

«...Синтагми блискавиць! о чисті слова вигнання! Далеко другий берег, де займається послання:

Під попелом той самий перст торкнувся двох жіночих чіл; за вікнами — той самий сплеск при злеті двох жіночих крил...

Чи спали ви тієї ночі під великим фосфоричним деревом — ти, серце у молитві серед світу, і ти, Вигнанця мати, коли в дзеркалах дому відбилося його лице?

І ти, найшвидша під блискавицею, о ти, що швидко здригнешся на другім березі його душі, подруго сили його і

слабосте цієї сили, ти, чий подих з диханням його навіки злився,

Чи на його покинутому ложі ти спочинеш у трепеті жіночої душі своєї?

Вигнання не від учора! вигнання не від учора!.. Спів птаха барбарійського під дахом своїм зненавидь, жінко...

Коли ти чутимеш, як грози множать наші кроки в далині, жіночий крик твій серед ночі зметнеться на двобій з сумнівним орлом щастя понад його гніздом!»

...Мовчи, о слабосте, і ти, жіночий запаху вночі, мов мигдалевий вицвіт ночі.

Блукаючи по берегах, блукаючи по всіх морях, мовчи, о ніжносте, і ти, присутносте, що крила підводиш на височінь мого сідла.

Я знову вирушу своїм нумідським шляхом над невідступним морем... Хай без вербени на вустах — але на язику ще, наче сіль, закваска старого світу.

Селітра й каустик — вигнанчі теми. Наші думки летять до дії понад шляхами, вкритими кістками. Вже блискавка мені відкрила ложе найбільших планів. Даремно переміщує гроза межу відсутності.

Тим, що пішли, як хрестоносці, до великих атлантичних Індій, тим, що нову ідею вчули у свіжості проваль, і тим, що в сурми дмуть у брамах майбуття,

Відомо: у пісках вигнання під батогами блискавок свистять високі пристрасті... О Сину Блудний під піною і сіллю Червня! живою поміж нами збережи всю потаємну силу свого співу!

Як той, хто каже емісарові, і ось його послання: «Заслонити обличчя жінкам, підвести голови синам, і наш наказ — омити камені порогів... Я стиха вам назву джерела, де завтра ми скупаєм чистий гнів».

І час, Поете, засвідчити своє ім'я, народження і рід...

З ПОЕМИ «ЗЛИВИ»

(1943)

III

Сестри ашшурських вояків були високі Зливи в поході по землі:

Піднесені, в шоломах, оздоблених пером, із кришталевими та срібними острогами,

Наче Дідона, що слонову кість топтала біля брам Карфагену,